

## ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Միավորված ազգերի կազմակերպության անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ Կոնվենցիան լրացնող մարդկանց, հատկապես կանանց և երեխաների առևտրի կանխարգելման, արգելման և պատժի մասին

### Նախաբան

Սույն Արձանագրության Մասնակից պետությունները, հայտարարելով, որ մարդկանց, հատկապես կանանց և երեխաների առևտրի կանխարգելման և դրա դեմ պայքարի արդյունավետ միջոցներ ձեռնարկելու համար անհրաժեշտ է համընդգրկուն միջազգային մոտեցում ծագման, տարանցման և նշանակման երկրներում, ներառյալ այն միջոցները, որոնք ուղղված են այդպիսի առևտրի կանխարգելմանը, դրանով զբաղվող անձանց պատժելուն և այդպիսի առևտրի գոհերի պաշտպանությանը, այդ թվում՝ միջազգայնորեն ճանաչված նրանց՝ մարդու իրավունքների պաշտպանության միջոցով,

հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ, չնայած մարդկանց, հատկապես կանանց և երեխաների շահագործման դեմ պայքարի պրակտիկ միջոցառումներ նախատեսող մի ամբողջ շարք միջազգային փաստաթղթերի գոյությանը, չկա համընդհանուր փաստաթուղթ, որտեղ շոշափվեն մարդկանց առևտրի բոլոր կողմերը,

մտահոգված լինելով նրանով, որ նման փաստաթղթի բացակայության պայմաններում մարդկանց առևտրի տեսակետից առավել խոցելի հանդիսացող անձինք բավարար չափով պաշտպանված չեն լինի,

վկայակոչելով Գլխավոր ասամբլեայի 1998 թվականի դեկտեմբերի 9-ի հմ. 53/111 բանաձևը, որում Ասամբլեան որոշել է ստեղծել բաց կազմով միջկառավարական հատուկ կոմիտե անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ համընդգրկուն միջազգային կոնվենցիայի մշակման և, մասնավորապես, կանանց և երեխաների առևտրի դեմ պայքարին ուղղված միջազգային փաստաթղթի մշակման հարցի քննարկման համար,

հանդգլած լինելով, որ Անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ Միավորված ազգերի կազմակերպության Կոնվենցիան մարդկանց, հատկապես կանանց և երեխաների առևտրի կանխարգելման ու խափանման և դրա համար պատժի մասին միջազգային փաստաթղթով լրացնելը կնպաստի այդպիսի հանցագործությունների կանխարգելմանը և դրանց դեմ պայքարին,

համաձայնեցին հետևյալի մասին.

### 1. Ընդհանուր դրույթներ

#### Հոդված 1

**Կապը Միավորված ազգերի կազմակերպության անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ Կոնվենցիայի հետ**

1. Սույն Արձանագրությունը լրացնում է Միավորված ազգերի կազմակերպության անդրազգային կազմակերպված հանցավորության դեմ Կոնվենցիան: Այն մեկնաբանվում է Կոնվենցիայի հետ համատեղ:

2. Կոնվենցիայի դրույթները սույն Արձանագրության նկատմամբ կիրառվում են պարտադիր, եթե դրանում այլ բան նախատեսված չէ:

3. Հանցագործությունները, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Արձանագրության 5-րդ հոդվածի համաձայն, դիտվում են որպես հանցագործություններ, որոնք այդպիսին են ճանաչվել Կոնվենցիային համապատասխան:

## Հոդված 2

### Նպատակները

Սույն Արձանագրության նպատակներն են.

ա) մարդկանց առևտրի կանխարգելումը և դրա դեմ պայքարը՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով կանանց և երեխաներին.

բ) այդպիսի առևտրից տուժողների պաշտպանությունը և օգնությունը՝ ամբողջովին հարգելով նրանց մարդու իրավունքները, և

գ) այդ նպատակներին հասնելու գործում Մասնակից պետությունների համագործակցության խրախուսումը:

## Հոդված 3

### Տերմինները

Սույն Արձանագրության նպատակների համար.

ա) «մարդկանց առևտուր» նշանակում է՝ շահագործման նպատակով իրականացվող մարդկանց հավաքագրելը, տեղափոխելը, փոխանցելը, թաքցնելը կամ ստանալը ուժի սպառնալիքով կամ դրա կամ հարկադրանքի այլ միջոցների կիրառման, առևանգման, խարդախության, խաբեության, իշխանությունը կամ վիճակի խոցելիությունը չարաշահելու կամ ուրիշ անձի կողմից վերահսկվող անձի համաձայնությունն ստանալու համար վճարումների կամ շահերի ձևով կաշառելու ճանապարհով: Շահագործումը նվազագույնը ներառում է այլ անձանց մարմնավաճառության շահագործումը կամ սեքսուալ շահագործման այլ ձևերը, հարկադիր աշխատանքը կամ ծառայությունները, ստրկությունը կամ ստրկությանը համանման սովորույթները, անազատ վիճակը կամ մարմնի մասերը կորզելը.

բ) մարդկանց առևտրի զոհի համաձայնությունը այնպիսի պլանավորված շահագործմանը, որի մասին խոսվում է սույն հոդվածի «ա» ենթակետում, հաշվի չի առնվում, եթե օգտագործվել է «ա» ենթակետում նշված ներգործության միջոցներից որևէ մեկը.

գ) շահագործման նպատակով երեխա հավաքագրելը, տեղափոխելը, փոխանցելը, թաքցնելը կամ ստանալը համարվում է «մարդկանց առևտուր» նույնիսկ այն դեպքում, եթե դրանք կապված չեն սույն հոդվածի «ա» ենթակետում նշված ներգործության միջոցներից որևէ մեկի կիրառման հետ.

դ) «երեխա» նշանակում է՝ ցանկացած անձ, որի 18 տարին չի լրացել:



## **Հոդված 4** **Կիրառման ոլորտը**

Սույն Արձանագրությունը, եթե դրանում այլ բան նշված չէ, կիրառվում է այն հանցագործությունների կապակցությամբ կանխարգելման, քննության և քրեական հետապնդման նկատմամբ, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Արձանագրության 5-րդ հոդվածին համապատասխան, եթե այդ հանցագործությունները կրում են անդրազգային բնույթ և կատարվել են կազմակերպված հանցավոր խմբի մասնակցությամբ, ինչպես նաև այդպիսի հանցագործությունների զոհերի պաշտպանության նկատմամբ:

## **Հոդված 5** **Քրեականացումը**

1. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն ձեռնարկում է այնպիսի օրենսդրական և այլ միջոցներ, ինչպիսիք կարող են պահանջվել՝ այն հաշվով, որ որպես քրեորեն պատժելի արարքներ ճանաչվեն սույն Արձանագրության 3-րդ հոդվածում նշված գործողությունները, երբ դրանք կատարվում են դիտավորությամբ:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն ձեռնարկում է նաև օրենսդրական և այլ միջոցներ, որոնք կարող են պահանջվել՝ այն հաշվով, որ քրեորեն պատժելի ճանաչվեն հետևյալ արարքները.

ա) իր իրավական համակարգի հիմնական սկզբունքների պահպանման պայմանով որևէ հանցագործություն կատարելու փորձը, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան.

բ) որևէ հանցագործության կատարմանը որպես հանցակից մասնակցելը, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան.

գ) այլ անձանց կազմակերպելը կամ նրանց ղեկավարելը որևէ հանցագործություն կատարելու նպատակով, որն այդպիսին է ճանաչվել սույն հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան:

## **2. Մարդկանց առևտրի զոհերի պաշտպանությունը**

## **Հոդված 6** **Օգնությունը մարդկանց առևտրի զոհերին և նրանց պաշտպանությունը**

1. Անհրաժեշտ դեպքերում և այն չափով, որքանով դա հնարավոր է իր ներքին օրենսդրության համաձայն, յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն ապահովում է մարդկանց առևտրի զոհերի անձնական կյանքի և անհատականության պաշտպանությունը, այդ թվում՝ այլոց շարքում՝ այդպիսի առևտրին վերաբերող դատավարության գաղտնի բնույթն ապահովելու միջոցով:



2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն ապահովում է, որ իր ներքին իրավական և վարչական համակարգը նախատեսի այնպիսի միջոցներ, որոնք պատշաճ դեպքերում թույլ են տալիս մարդկանց առևտրից տուժողներին տրամադրել:

ա) տեղեկություն համապատասխան դատական և վարչական քննության վերաբերյալ:

բ) պաշտպանության իրավունքներին չվնասող օգնություն, որը թույլ է տալիս քրեական դատավարության համապատասխան փուլերում արտահայտել և քննել նրանց կարծիքներն ու մտավախություններն այն անձանց վերաբերյալ, ովքեր հանցագործություն են կատարել:

3. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն քննարկում է մարդկանց առևտրի զոհերի ֆիզիկական, հոգեբանական և սոցիալական վերականգնման ապահովման միջոցների իրագործման հնարավորությունը, այդ թվում պատշաճ դեպքում համագործակցելով ոչ կառավարական կազմակերպությունների, այլ համապատասխան կազմակերպությունների և քաղաքացիական հասարակության այլ տարրերի հետ, և, մասնավորապես, այնպիսի միջոցներ, որոնք նախատեսում են տրամադրել:

ա) պատշաճ տանիք:

բ) խորհրդատվական օգնություն և տեղեկություն, հատկապես նրանց իրավաբանական իրավունքների վերաբերյալ, այնպիսի լեզվով, որը հասկանալի է մարդկանց առևտրի զոհերին:

գ) բժշկական, հոգեբանական և նյութական օգնություն, և

դ) հնարավորություններ աշխատանքի տեղավորման, կրթության և մասնագիտական պատրաստման բնագավառներում:

4. Սույն հոդվածի դրույթները կիրառելիս յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն հաշվի է առնում մարդկանց առևտրի զոհերի տարիքը, սեռը և հատուկ կարիքները, մասնավորապես, երեխաների հատուկ կարիքները, այդ թվում՝ պատշաճ տանիքի, կրթության և խնամքի վերաբերյալ:

5. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն ձգտում է ապահովել մարդկանց առևտրի զոհերի ֆիզիկական անվտանգությունը իր տարածքում այդ զոհերի գտնվելու ժամանակահատվածում:

6. Յուրաքանչյուր մասնակից պետություն ապահովում է, որ իր ներքին իրավական համակարգը նախատեսի այնպիսի միջոցներ, որոնք մարդկանց առևտրի զոհերին հնարավորություն կտան պատճառված վնասի համար փոխհատուցում ստանալ:

## Հոդված 7

### Մարդկանց առևտրի զոհերի կարգավիճակը ընդունող պետություններում

1. Ի լրումն սույն Արձանագրության 6-րդ հոդվածի համապատասխան ձեռնարկվող միջոցների՝ յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն քննարկում է օրենսդրական կամ այլ



պատշաճ այնպիսի միջոցների ընդունման հնարավորությունը, որոնք մարդկանց առևտրի զոհերին թույլ կտան, պատշաճ դեպքերում, իր տարածքում մնալ ժամանակավոր կամ մշտական հիմունքներով:

2. Սույն հոդվածի 1-ին կետում պարունակվող դրույթն իրականացնելիս յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն պատշաճ ձևով հաշվի է առնում մարդասիրական նկատառումները և կարեկցանք է ցուցաբերում:

## **Հոդված 8**

### **Մարդկանց առևտրի զոհերի հայրենադարձությունը**

1. Մասնակից պետությունը, որի քաղաքացին է համարվում մարդկանց առևտրի զոհը, կամ որտեղ այդպիսի անձը մշտական բնակվելու իրավունք ուներ ընդունող Մասնակից պետության տարածք մուտք գործելու պահին, աջակցում է այդ անձի վերադարձին և ընդունում է նրան առանց չհիմնավորված և ոչ ողջամիտ ուշացումների՝ պատշաճորեն հաշվի առնելով այդպիսի անձի անվտանգության ապահովման հարցերը:

2. Երբ Մասնակից պետությունը մարդկանց առևտրի զոհին վերադարձնում է այն Մասնակից պետությանը, որի քաղաքացին է համարվում այդ անձը, կամ որտեղ նա մշտական բնակվելու իրավունք է ունեցել ընդունող Մասնակից պետության տարածք մուտք գործելու պահին, նման վերադարձն իրականացվում է այդ անձի անվտանգության ապահովման հարցերը պատշաճորեն հաշվի առնելով, ինչպես նաև այդ անձի՝ մարդկանց առևտրի զոհ դառնալու հանգամանքի կապակցությամբ ծագած ցանկացած բնույթի դատավարությունը հաշվի առնելով: Ընդ որում, այդպիսի վերադարձը՝ նախընտրելիորեն, համարվում է կամավոր:

3. Ընդունող Մասնակից պետության խնդրանքով, հայցվող Մասնակից պետությունը առանց չհիմնավորված և ոչ ողջամիտ ուշացումների ստուգում է՝ մարդկանց առևտրի զոհ դարձած անձը համարվո՞ւմ է արդյոք իր քաղաքացին, կամ արդյոք նա իր տարածքում մշտական բնակվելու իրավունք ունե՞ր ընդունող Մասնակից պետության տարածք մուտք գործելու պահին:

4. Մարդկանց առևտրի զոհի վերադարձմանն աջակցելու նպատակով, որը անհրաժեշտ փաստաթղթեր չունի, Մասնակից պետությունը, որի քաղաքացին է համարվում այդ անձը, կամ որտեղ նա մշտապես բնակվելու իրավունք ուներ ընդունող Մասնակից պետության տարածք մուտք գործելու պահին, ընդունող Մասնակից պետության խնդրանքով, համաձայնում է հանձնել մուտքի/ելքի այնպիսի փաստաթղթեր կամ այլ թույլտվություններ, որոնք կարող են պահանջվել այդ անձին նրա տարածք վերադառնալու համար:

5. Սույն հոդվածը չի վնասում որևէ իրավունքի, որը մարդկանց առևտրի տուժողին տրամադրվում է ընդունող Մասնակից պետության ներքին օրենսդրության որևէ դրույթի ուժով:

6. Սույն հոդվածը չի վնասում ցանկացած կիրառելի երկկողմ կամ բազմակողմ համաձայնությանը կամ պայմանավորվածությանը, որը լրիվ կամ մասնակիորեն կարգավորում է մարդկանց առևտրի զոհերի վերադարձի հարցերը:



### 3. Կանխարգելում, համագործակցություն և այլ միջոցներ

#### Հոդված 9

##### Մարդկանց առևտուրը կանխարգելելը

1. Մասնակից պետությունները համալիր հիմունքով մշակում և ընդունում են քաղաքականություն, ծրագրեր և այլ միջոցներ՝ հետևյալ նպատակներով.

ա) մարդկանց առևտուրը կանխարգելելու և դրա դեմ պայքարելու, և

բ) մարդկանց առևտրի զոհերին, հատկապես կանանց և երեխաներին ռեվիկտիմիզացումից պաշտպանելու:

2. Մասնակից պետությունները ձգտում են ձեռնարկել այնպիսի միջոցներ, ինչպիսիք են հետազոտությունների, տեղեկատվական հանդիպումների անցկացումը, այդ թվում՝ զանգվածային լրատվության միջոցներում, ինչպես նաև սոցիալ-տնտեսական նախաձեռնությունների իրականացումը, որոնք ուղղված են մարդկանց առևտրի կանխարգելմանը և դրա դեմ պայքարին:

3. Սույն հոդվածին համապատասխան մշակվող և ընդունվող քաղաքականությունը, ծրագրերը և այլ միջոցները պատշաճ դեպքերում ներառում են համագործակցությունը ոչ կառավարական կազմակերպությունների, այլ համապատասխան կազմակերպությունների և քաղաքացիական հասարակության այլ տարրերի հետ:

4. Մասնակից պետությունները ձեռնարկում կամ կատարելագործում են այն միջոցները, այդ թվում՝ երկկողմ կամ բազմակողմ համագործակցության միջոցով, որոնք ուղղված են այնպիսի գործոնների ազդեցության մեղմացմանը, որոնք պայմանավորում են մարդկանց, հատկապես կանանց և երեխաների խոցելիությունը մարդկանց առևտրի տեսակետից, ինչպիսիք են՝ չքավորությունը, զարգացման ցածր մակարդակը և հավասար հնարավորությունների բացակայությունը:

5. Մասնակից պետությունները ընդունում կամ կատարելագործում են օրենսդրական կամ այլ միջոցները, օրինակ՝ կրթության կամ մշակույթի բնագավառում կամ սոցիալական բնագավառում, այդ թվում՝ երկկողմ և բազմակողմ համագործակցության միջոցով, որոնք ուղղված են մարդկանց, հատկապես կանանց ու երեխաների շահագործում առաջացնող պահանջարկին դրա բոլոր ձևերով հակադրելուն, քանի որ դա հանգեցնում է մարդկանց առևտրին:

#### Հոդված 10

##### Տեղեկության փոխանակումը և կադրերի պատրաստումը

1. Մասնակից պետությունների իրավապահ, միգրացիոն կամ այլ համապատասխան մարմինները պատշաճ դեպքերում միմյանց հետ համագործակցում են իրենց ներքին օրենսդրության համապատասխան այնպիսի տեղեկության փոխանակման միջոցով, որն իրենց թույլ կտա որոշել.



ա) հանդիսանում են արդյոք անձինք, ովքեր առանց մուտքի/ելքի փաստաթղթերի կամ այլ անձանց պատկանող այդպիսի փաստաթղթերով հատում են կամ փորձում են հատել միջազգային սահմանը, մարդկանց առևտուր անողներ կամ այդպիսի առևտրի զոհեր:

բ) մուտքի/ելքի փաստաթղթերի տեսակները, որոնք այդպիսի անձինք օգտագործել կամ փորձել են օգտագործել մարդկանց առևտրի նպատակով միջազգային սահմանն անցնելու համար, և

գ) կազմակերպված հանցավոր խմբերի կողմից մարդկանց առևտրի նպատակով կիրառվող միջոցներն ու մեթոդները, այդ թվում՝ զոհերի հավաքագրումը և տեղափոխումը, այդպիսի առևտրով զբաղվող առանձին խմբերի և անձանց միջև երթուղիները և կապերը, ինչպես նաև այդպիսի խմբերի ներքին կապերը և դրանց հայտնաբերման հնարավոր միջոցները:

2. Մասնակից պետությունները ապահովում կամ կատարելագործում են իրավապահ, միգրացիոն և մարդկանց առևտրի կանխարգելման հարցերով մյուս համապատասխան մարմինների աշխատակիցների պատրաստվածությունը: Նշված պատրաստվածությունը պետք է կենտրոնացվի այդպիսի առևտրի կանխարգելման մեթոդների, դրանով զբաղվող անձանց քրեական հետապնդման և զոհերի իրավունքների պաշտպանության վրա, ներառյալ զոհերին այն անձանցից պաշտպանելը, որոնք զբաղվում են այդպիսի առևտրով: Պատրաստման ընթացքում պետք է նաև նկատի առնվի մարդու իրավունքների, երեխաների հիմնախնդիրների և հենդերային հիմնախնդիրների հաշվառման անհրաժեշտությունը. պատրաստումը պետք է նպաստի համագործակցությանը ոչ կառավարական կազմակերպությունների, այլ համապատասխան կազմակերպությունների, քաղաքացիական հասարակության այլ տարրերի հետ:

3. Մասնակից պետությունը, որը տեղեկություն է ստանում, կատարում է տեղեկությունը տրամադրող Մասնակից պետության ցանկացած խնդրանքը, որը կապված է դրա օգտագործման կապակցությամբ սահմանափակումներ նախատեսելու հետ:

## Հոդված 11

### Սահմանային հսկողության միջոցները

1. Առանց մարդկանց ազատ տեղաշարժի վերաբերյալ միջազգային պարտավորություններին վնասելու՝ Մասնակից պետությունները, որքանով դա հնարավոր է, նախատեսում են սահմանային վերահսկողության այնպիսի միջոցներ, ինչպիսիք կարող են պահանջվել մարդկանց առևտրի կանխարգելման և հայտնաբերման համար:

2. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն ձեռնարկում է օրենսդրական կամ այլ պատշաճ միջոցներ՝ կանխելու, որքանով դա հնարավոր է, այնպիսի հանցագործությունների կատարման ժամանակ առևտրային փոխադրողների կողմից շահագործվող տրանսպորտային միջոցների օգտագործումը, որոնք այդպիսիք են ձանաչվել սույն Արձանագրության 5-րդ հոդվածին համապատասխան:



3. Պատշաճ դեպքերում և առանց կիրառելի միջազգային կոնվենցիաներին վնասելու, այդպիսի միջոցները ներառում են տրանսպորտային փոխադրողների, այդ թվում՝ ցանկացած տրանսպորտային ձեռնարկության կամ ցանկացած տրանսպորտային միջոցներ տիրապետողի կամ օպերատորի համար պարտավորության նախատեսում՝ հանդգնելու այն բանում, որ բոլոր ուղևորներն ունեն ընդունող պետություն մուտք գործելու համար անհրաժեշտ մուտքի/ելքի փաստաթղթեր:

4. Յուրաքանչյուր մասնակից պետություն, իր ներքին օրենսդրության համապատասխան, անհրաժեշտ միջոցներ է ձեռնարկում՝ այն հաշվով, որ սանկցիաներ նախատեսի այն պարտավորության խախտման համար, որը սահմանված է սույն հոդվածի 3-րդ կետով:

5. Յուրաքանչյուր մասնակից պետություն քննարկում է այնպիսի միջոցներ ձեռնարկելու հնարավորությունը, որոնք, նրա ներքին օրենսդրության համապատասխան, թույլ են տալիս մերժելու այն անձանց մուտքը, որոնք մասնակից են այնպիսի հանցագործությունների կատարմանը, որոնք այդպիսին են ճանաչվել սույն Արձանագրությանը համապատասխան, կամ չեղյալ համարել նրանց մուտքի արտոնագրերը:

6. Առանց Կոնվենցիայի 27-րդ հոդվածին վնասելու՝ Մասնակից պետությունները քննարկում են սահմանային վերահսկողության մարմինների միջև համագործակցության ամրապնդման հնարավորությունը, այդ թվում՝ ուղիղ կապի ուղիների ստեղծման և պահպանման միջոցով:

## **Հոդված 12**

### **Փաստաթղթերի հավաստիությունը և դրանց նկատմամբ վերահսկողությունը**

Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն առկա հնարավորությունների սահմաններում ձեռնարկում է այնպիսի միջոցներ, ինչպիսիք կարող են պահանջվել հետևյալի համար.

ա) իր կողմից տրվող մուտքի/ելքի կամ անձը հաստատող փաստաթղթերի այնպիսի որակ ապահովելու, որը առավելագույն չափով կոժվարացնի դրանց անհրավաչափ օգտագործելը և կեղծելը կամ անօրինական փոփոխելը, վերարտադրելը կամ տրամադրելը, և

բ) այդ Մասնակից պետության կողմից կամ նրա անունից տրված մուտքի/ելքի կամ անձը հաստատող փաստաթղթերի պաշտպանվածությունը և հավաստիությունն ապահովելու, ինչպես նաև դրանց անօրինական պատրաստելը, հանձնելը և օգտագործելը կանխելու համար:

## **Հոդված 13**

### **Փաստաթղթերի օրինականությունը վավերականությունը**

Մի Մասնակից պետությունը մյուս Մասնակից պետության խնդրանքով, իր ներքին օրենսդրությանը համապատասխան և ողջամիտ ժամկետում, անցկացնում է իր կամ իբրև թե իր անունից տրված մուտքի/ելքի կամ անձը հաստատող փաստաթղթերի





օրինականության և վավերականության ստուգում, որոնց վերաբերյալ կասկածներ կան, որ դրանք օգտագործվում են մարդկանց առևտրի համար:

#### 4. Եզրափակիչ դրույթներ

##### Հոդված 14

##### Բացառող դրույթ

1. Սույն Արձանագրության մեջ ոչինչ չի շոշափում պետությունների և առանձին անձանց միջազգային իրավունքի համաձայն այլ իրավունքները, պարտավորությունները և պատասխանատվությունը, ներառյալ միջազգային հումանիտար իրավունքը և մարդու իրավունքների բնագավառում միջազգային իրավունքը և, մասնավորապես, երբ դա կիրառելի է, փախստականների կարգավիճակին վերաբերող 1951 թվականի Կոնվենցիան և 1967 թվականի Արձանագրությունը և չվտարման սկզբունքը, որն ամրագրված է դրանցում:

2. Սույն Արձանագրությամբ նախատեսված միջոցները մեկնաբանվում և կիրառվում են այնպես, որ դա անձանց վերաբերյալ խտրական չհամարվի այն բանի հիման վրա, որ նրանք մարդկանց առևտրի զոհ են դարձել: Այդ միջոցների մեկնաբանումը և կիրառումն իրականացվում է անխտրականության միջազգայնորեն ճանաչված սկզբունքներին համապատասխան:

##### Հոդված 15

##### Վեճերի կարգավորումը

1. Մասնակից պետությունները ձգտում են սույն Արձանագրության մեկնաբանման կամ կիրառման վերաբերյալ վեճերը կարգավորել բանակցությունների միջոցով:

2. Սույն Արձանագրության մեկնաբանման կամ կիրառման վերաբերյալ երկու և ավելի Մասնակից պետությունների միջև ցանկացած վեճ, որը ողջամիտ ժամկետում չի կարող կարգավորվել բանակցությունների միջոցով, այդ երկրներից մեկի խնդրանքով փոխանցվում է արբիտրաժային քննության: Եթե արբիտրաժի մասին խնդրանքով դիմելու օրվանից վեց ամսվա ընթացքում այդ Մասնակից պետությունները չկարողանան պայմանավորվել դրա կազմակերպման շուրջ, այդ Մասնակից պետություններից յուրաքանչյուրը վեճը կարող է փոխանցել Միջազգային դատարան՝ Դատարանի կանոնադրությանը համապատասխան դիմում ներկայացնելով:

3. Յուրաքանչյուր Մասնակից պետություն սույն Արձանագրությունը ստորագրելիս, վավերացնելիս, ընդունելիս կամ հաստատելիս կամ դրան միանալիս կարող է հայտարարել այն մասին, որ իրեն կապված չի համարում սույն հոդվածի 2-րդ կետի դրույթներով: Մյուս Մասնակից պետությունները կապված չեն սույն հոդվածի 2-րդ կետի դրույթներով՝ այդպիսի վերապահում արած ցանկացած Մասնակից պետության նկատմամբ:



4. Սույն հոդվածի 3-րդ կետին համապատասխան վերապահում կատարած ցանկացած Մասնակից պետություն կարող է ցանկացած ժամանակ հանել այդ վերապահումը Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ծանուցագիր ուղղելու միջոցով:

## **Հոդված 16**

### **Ստորագրելը, վավերացնելը, ընդունելը, հաստատելը, միանալը**

1. Սույն Արձանագրությունը ստորագրման համար բաց է բոլոր պետությունների կողմից 2000 թվականի դեկտեմբերի 12-ից մինչև 15-ը՝ Պալերմոյում՝ Իտալիա, իսկ հետագայում՝ Նյու Յորքում՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության կենտրոնական հիմնարկություններում՝ մինչև 2002 թվականի դեկտեմբերի 12-ը:

2. Սույն Արձանագրությունը ստորագրման համար բաց է նաև տնտեսական ինտեգրացման տարածաշրջանային կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանով, որ այդպիսի կազմակերպության անդամ պետություններից առնվազն մեկը, սույն հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան, ստորագրել է սույն Արձանագրությունը:

3. Սույն Արձանագրությունը ենթակա է վավերացման, ընդունման կամ հաստատման: Վավերագրերը կամ ընդունման կամ հաստատման մասին փաստաթղթերն ի պահ են հանձնվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին: Տնտեսական ինտեգրացման տարածաշրջանային կազմակերպությունն իր վավերագիրը կամ ընդունման կամ հաստատման մասին փաստաթուղթը կարող է ի պահ հանձնել, եթե նրա անդամ պետություններից առնվազն մեկը նույն կերպ է վարվել: Այդ վավերագրում կամ ընդունման կամ հաստատման մասին փաստաթղթում այդպիսի կազմակերպությունը հայտարարում է այն հարցերի վերաբերյալ իր իրավասության ոլորտի մասին, որոնք կարգավորվում են սույն Արձանագրությամբ: Այդպիսի կազմակերպությունն ավանդապահին հայտնում է նաև իր իրավասության ոլորտի ցանկացած համապատասխան փոփոխության մասին:

4. Սույն Արձանագրությունը միանալու համար բաց է ցանկացած պետության կամ տնտեսական ինտեգրացման տարածաշրջանային կազմակերպության կողմից, որի անդամ պետություններից առնվազն մեկը սույն Արձանագրության Մասնակից է համարվում: Միանալու մասին փաստաթղթերն ի պահ են հանձնվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին: Միանալիս տնտեսական ինտեգրացման տարածաշրջանային կազմակերպությունը հայտարարում է այն հարցերի վերաբերյալ իր իրավասության ոլորտի մասին, որոնք կարգավորվում են սույն Արձանագրությամբ: Այդպիսի կազմակերպությունն ավանդապահին հայտնում է նաև իր իրավասության ոլորտի ցանկացած համապատասխան փոփոխության մասին:

## **Հոդված 17**

### **Ուժի մեջ մտնելը**

1. Սույն Արձանագրությունը ուժի մեջ է մտնում քառասուներորդ վավերագիրը կամ ընդունման, հաստատման կամ միանալու մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելու



ամսաթվից հետո իննսուներորդ օրը, բայց այն ուժի մեջ չի մտնում մինչև Կոնվենցիայի ուժի մեջ մտնելը: Սույն կետի նպատակի համար ցանկացած այդպիսի վավերագիրը կամ փաստաթուղթը, որը ի պահ է հանձնվել տնտեսական ինտեգրացման տարածաշրջանային կազմակերպության կողմից, չի դիտվում որպես լրացուցիչ այն վավերագրերին կամ փաստաթղթերին, որոնք ի պահ են հանձնվել այդպիսի կազմակերպության անդամ պետությունների կողմից:

2. Յուրաքանչյուր պետության կամ տնտեսական ինտեգրացման տարածաշրջանային կազմակերպության համար, որոնք վավերացնում, ընդունում կամ հաստատում են սույն Արձանագրությունը կամ միանում են դրան քառասուներորդ վավերագիրը կամ այդպիսի գործողության մասին փաստաթուղթն ի պահ հանձնելուց հետո, սույն Արձանագրությունն ուժի մեջ է մտնում այդպիսի պետության կամ կազմակերպության կողմից համապատասխան վավերագիրը կամ փաստաթուղթն ի պահ հանձնելու ամսաթվից հետո երեսուներորդ օրը կամ սույն հոդվածի 1-ին կետի համապատասխան սույն Արձանագրության ուժի մեջ մտնելու ամսաթվին՝ կախված նրանից, թե որն է ավելի ուշ տեղի ունենում:

## **Հոդված 18** **Ուղղումներ**

1. Սույն Արձանագրության ուժի մեջ մտնելուց հինգ տարին լրանալուց հետո սույն Արձանագրության Մասնակից պետությունը կարող է ուղղում առաջարկել և այն ուղարկել Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին, որն այնուհետ առաջարկվող ուղղումն ուղարկում է Մասնակից պետություններին և Կոնվենցիայի Մասնակիցների խորհրդաժողովին՝ այդ առաջարկության քննարկման և դրա վերաբերյալ որոշում ընդունելու նպատակով: Սույն Արձանագրության Մասնակից պետությունները, որոնք մասնակցում են Մասնակիցների խորհրդաժողովին, բոլոր ջանքերը գործադրում են յուրաքանչյուր ուղղման վերաբերյալ համաձայնության գալու համար: Եթե համաձայնության գալու համար բոլոր ջանքերը սպառվել են, և համաձայնություն ձեռք չի բերվել, ապա, որպես ծայրահեղ միջոց, ուղղումն ընդունելու համար պահանջվում է սույն Արձանագրության այն Մասնակից պետությունների ձայների երկու երրորդի մեծամասնությունը, որոնք Մասնակիցների խորհրդաժողովի նիստին ներկա են և մասնակցում են քվեարկությանը:

2. Տնտեսական ինտեգրացման տարածաշրջանային կազմակերպություններն իրենց իրավասության ոլորտում ընդգրկվող հարցերով ձայնի իրենց իրավունքը իրականացնում են սույն հոդվածի համաձայն՝ ունենալով ձայների այնքան քանակ, որը հավասար է իրենց անդամ պետությունների քանակին, որոնք սույն Արձանագրության Մասնակիցներ են համարվում: Այդպիսի կազմակերպությունները իրենց ձայնի իրավունքը չեն իրականացնում, եթե նրանց անդամ պետությունները իրականացնում են իրենց ձայնի իրավունքը և ընդհակառակը:

3. Սույն հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան ընդունված ուղղումը ենթակա է Մասնակից պետությունների կողմից վավերացման, ընդունման կամ հաստատման:

4. Սույն հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան ընդունված ուղղումը Մասնակից պետության նկատմամբ ուժի մեջ է մտնում նրա կողմից այդպիսի ուղղման վավերագիրը կամ ընդունման կամ հաստատման մասին փաստաթուղթը Միավորված ազգերի



կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին ի պահ հանձնելու ամսաթվից հետո իննսուն օր անց:

5. Երբ ուղղումն ուժի մեջ է մտնում, այն պարտադիր է դառնում այն Մասնակից պետությունների համար, որոնք դրանով կապված լինելու համաձայնություն են արտահայտել: Մյուս Մասնակից պետությունները շարունակում են կապված լինել սույն Արձանագրության դրույթներով և նրանց կողմից նախկինում վավերացված, ընդունված կամ հաստատված ցանկացած ուղղումով:

## **Հոդված 19**

### **Գործողությունը դադարեցնելը**

1. Մասնակից պետությունը կարող է դադարեցնել սույն Արձանագրության գործողությունը Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին գրավոր ծանուցագիր ուղարկելու միջոցով: Գործողության այդպիսի դադարեցումն ուժի մեջ է մտնում ծանուցագիրը Գլխավոր քարտուղարի ստանալու ամսաթվից մեկ տարին լրանալուց հետո:

2. Տնտեսական ինտեգրացման տարածաշրջանային կազմակերպությունը դադարում է սույն Արձանագրության Մասնակից լինել, եթե նրա բոլոր անդամ պետությունները դադարեցրել են սույն Արձանագրության գործողությունը:

## **Հոդված 20**

### **Ավանդապահը և լեզուները**

1. Սույն Արձանագրության ավանդապահ է նշանակվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարը:

2. Սույն Արձանագրության բնօրինակը, որի անգլերեն, արաբերեն, իսպաներեն, չինարեն, ռուսերեն և ֆրանսերեն տեքստերը հավասարապես նույնական են, ի պահ է հանձնվում Միավորված ազգերի կազմակերպության Գլխավոր քարտուղարին:

Ի հավաստումն որի՝ ներքոստորագրյալ լիազոր ներկայացուցիչները, պատշաճորեն դրա համար լիազորված լինելով իրենց կառավարությունների կողմից, ստորագրեցին սույն Արձանագրությունը:

**\*Արձանագրությունը Հայաստանի Հանրապետության համար ուժի մեջ է մտել 2003 թվականի դեկտեմբերի 25-ից:**



